

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΑΠΟΥΝΙΟΥ

ΑΠΌ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

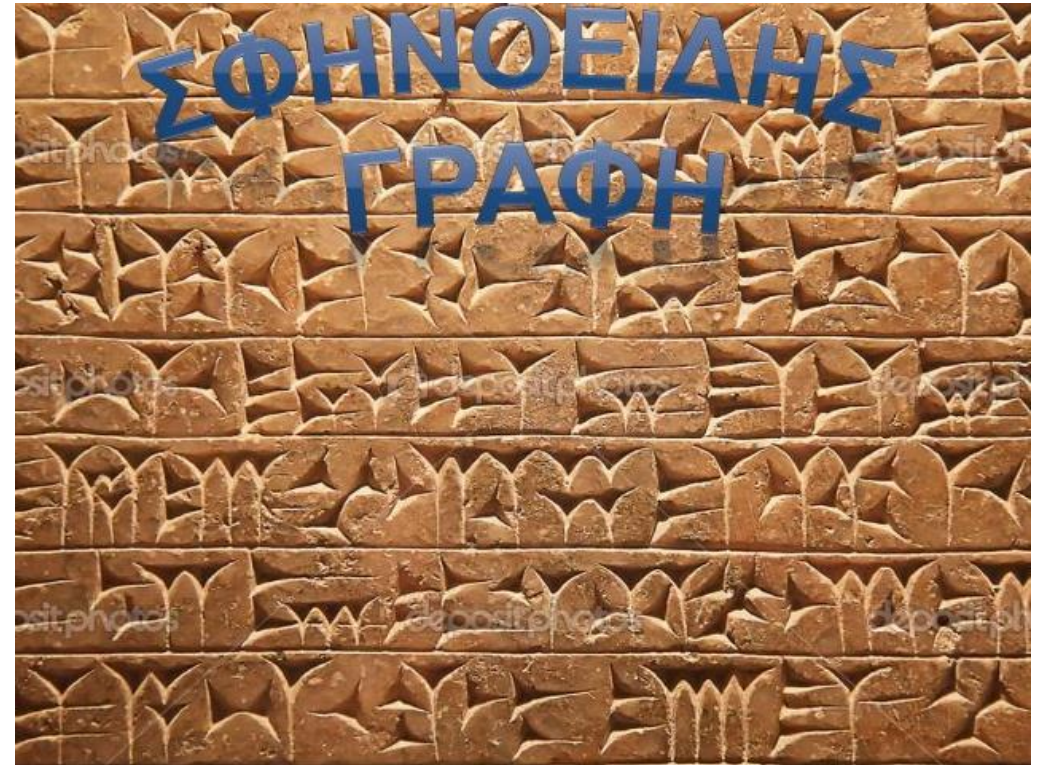

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΙΑ ΑΡΧΑΙΑ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ	3-4
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΡΟΜΗ	5
Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΟΥ ΣΑΠΟΥΝΙΟΥ	6
ΑΠΟ ΤΟ ΧΑΛΕΠΙ ΣΤΗ ΜΑΣΣΑΛΙΑ	7-9
Η ΣΑΠΩΝΟΠΟΙΗΣΗ	10
Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΣΑΠΟΥΝΙΟΥ	11
ΟΛΟΙ ΚΑΘΑΡΟΙ ΜΕ ΤΟ ΣΑΠΟΥΝΙ	12-13

ΜΙΑ ΑΡΧΑΙΑ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ

Οι πρώτες πληροφορίες του σαπουνιού μας έρχονται από τα αρχαία χρόνια. Έχουν βρεθεί ίχνη σαπουνιού σε πιθάρια που ανέρχονται στην εποχή των Βαβυλωνίων γύρω στο 2800 πΧ . Πα` όλα αυτά , φένεται πως η απορρυπαντική επίδραση αυτού του προϊόντος δεν δημιουργιθει για την προσωπική υγιεινή αλλα για την πλση των ρούχων τους , λόγω επίσης της υψηλής σκληρότητας των σαπουνιων τότε. Περισσότερες λεπτομέριες όσον αναφορά την ετοιμασία των σαπουνιων ήρθαν στο φως από έναν πίνακα με **σφηνοειδείς χαρακτήρες** που αναγράφει ολόκληρη τη διαδικασία παραγωγής , ξεκινώντας από ένα διάλυμα νερού , αλατιού και μιας ειδικής λιπαντικής ουσίας που είναι το **λάδι κάσσιας** .

Ακολουθώντας τα ίχνη της ιστορίας του σαπουνιού , φτάνουμε στη **Αρχαία Αίγυπτο** , όπου είχαν την καλή συνήθεια να πλένονται με σαπούνια που κατασκευάζονται από έλαια είτε φυτικής είτε ζωικής προέλευσης . Αυτές οι πληροφορίες προέρχονται από τον **πάπυρο του Edres** , ανέρχεται στην εποχή του Φαραώ Amenhotep (1550 π.Χ.) και από άλλες γραφές , που μαρτυρούν επίσης άλλες χρήσεις του σαπουνιού όπως την θεραπευτική .

ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΡΟΜΗ

Για τους Ρωμαίους , η καθαριότητα του σώματος ήταν συνδεδεμένη με το τελετουργικό των **λουτρών** , κατά τη διάρκεια του οποίου έβαζαν στο δέρμα τους αιθέρια έλαια μίγματα με ελαιόλαδο και ελαφρόπετρα , για πιο έντονη καθαριότητα . Παρ`όλα αυτά και η χρήση του σαπουνιού ήταν γνωστή , ειδικότερα για το λούσιμο . Ο πρώτος που το ανέφερε ήταν ο **Πλίνιος ο Πρεσβυτορος** . Στο φημισμένο έργο του Historia naturalis περιέγραψε αναλυτικά τη διαδικασία για να ετοιμάσεις ένα σαπούνι αναμιγνύοντας τεφρα και λίπη .

Τα λουτρά του Καρακάλλα

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΟΥ ΣΑΠΟΥΝΙΟΥ

Οι Άραβες

Οι Άραβες , παράγωγοί ενός περίφημου σαπουνιού με βάση το ελαιόλαδο , ήταν οι πρώτοι που εισχώρισαν τη χρήση της καυστικής σόδας , ένα συστατικό που χρησιμοποιείται ακόμη και στη σύγχρονη παραγωγή . Το χημικό όνομα αυτής της ουσίας είναι υδροξείδιο του άνθρακα (NaOH) . Πρόκειται για μία πολύ ισχυρή βάση : είναι εξαιρετικά διαλυτική στο νερό και με τη διάλυση , απελευθερώνει θερμότητα .

Προσοχή : Αν και χρησιμοποιείτε για την παραγωγή του σαπουνιού , η καυστική σόδα , όταν εξαχθεί φυσιολογικά , έχει διαβρωτική ενέργεια , προκαλεί εγκαύματα και είναι πολύ επικίνδυνη η απευθείας επαφή με το δέρμα.

Οι Άραβες εισχόρησαν επίσης την συνήθεια να **αρωματίζουν και να χρωματίζουν** τα σαπούνια , που μπορούσαν να είναι υγρά ή στερεά . Η εξαιρετική τέχνη τους διαδώθηκε σύντομα και στην **Ευρώπη** , ειδικά στην Ισπανία , Ιταλία και Γαλλία .

Ακριβώς στη Γαλλία , μετά από αιώνες , ο χημικός **Nicolas Leblanc** (1742-

1806) ανακάλυψε τη χημική διαδικασία να εξαγει την καυστική σόδα από το κοινό

θαλασσινό αλάτι , κάνοντας με τον τρόπο αυτό την αρχή για τη βιομηχανική παραγωγή του σαπουνιού .

ΑΠΌ ΤΟ ΧΑΛΕΠΙ ΣΤΗ ΜΑΣΣΑΛΙΑ

Τα πολύτιμα αραβικά σαπούνια είχαν έναν σημαντικόν ρόλο στον ανατολικόν πολιτισμό , είναι πράγματι γνωστό ότι στην πόλη της Συρίας , το Χαλέπη ακόμη και σήμερα από γενέα σε γενέα μεταδίδεται η τέχνη της προετιμασίας του βιοτεχνικού σαπουνιού . Το σαπούνι του Χαλεπιού , φημισμένο σε όλο τον κόσμο , είναι ένα προϊόν σε υψηλή ζήτηση , φτιαγμένο από ελαιόλαδο και δαφνέλαιο .

Σήμφωνα με την παράδοση , το σαπούνι του Χαλρπιού φτιάχεται κάθε χρόνο τον Νοέμβριο μετέ το μάζεμα των ελιών . Το καινούριο λάδι επεξεργάζεται με καυστική σόδα σε μεγάλα πέτρινα καζάνια . Όταν κρυώσει προσθέτουν το δαφνέλαιο , που χαρίζει ένα χαρακτηριστικό και εκλεπτυσμένο άρωμα .

Σαπούνια Χαλεπιου

Ο ευρωπαϊός κληρονόμος : το σαπούνι της Μασσαλίας

Με την άφιξη του αραβικού πολιτισμού , ακόμη και στην Ευρώπη διαδίδεται η βιοτεχνία του σαπουνιού , ειδικά στη Γαλλία όπου η τεχνη της παραγωγής εξομοιώνεται και αναθεωρείτε δίνοντας προέλευση στο **σαπούνι της Μασσαλίας** . Οι πρώτοι παραγωγοί του σαπουνιού της Μασσαλίας βασίζοταν σε μία άριστη πρώτη ύλη , στο τοπικό ελαιόλαδο . Έπειτα , το ανακάτευαν με τη σόδα που έπερναν από την τέφρα , σύμφωνα με τη μέθοδο που θα μιλήσουμε παρακάτω . Το σαπούνι είχε ένα χαρακτηριστικό πράσινο χρώμα και το πουλούσαν σε κομμάτια που μπορούσαν να ζυγίζουν από 5 εως 20 κιλά ! Από 14ο αιώνα , με τα εγκαίνια του πρώτου εργοστασίου , η παραγωγή του σαπουνιού της Μασσαλίας εγκατέλειψε τις βιοτεχνικές διαστάσεις , για να γίνει μία πλήρης βιομηχανική δραστηριότητα .

Με το πέρασμα του χρόνου εισήχθησαν νέες πρώτες ύλες , όπως το λάδι καρύδας , φοινικέλαιο και το σησαμέλαιο . Στο μεταξύ , άλλα ευρωπαϊκά κράτη άρχισαν την παραγωγή ενός πιο οικονομικού σαπουνιού , σε ανταγωνισμό των γαλλικών σαπυνοποιών . Σήμερα με τη διάδοση των συνθετικών προϊόντων , η παράδοση του σαπουνιού της Μασσαλίας μειώθηκε σε ένα σχετικά μικρό νούμερο παραγωγών , που ακόμη μεταδίδουν από γενέα σε γανέα τις παραδοσιακές διαδικασίες .

Η ΣΑΠΩΝΟΠΙΗΣΗ

Δεν είναι ένα όνομα της φαντασίας , παρ'όλα αυτά είναι χημική διαδικασία που μετατρέπει μία ουσία σε σαπούνι λέγεται **σαπωνοποίηση** . Γενικά , ξεκινάμε από τα φυτικά έλαια ή τα ζωικά λίπη , που τα βάζουμε να αντιδράσουν με μία ισχυρή βάση . Τα προϊόντα αυτής της αντίδρασης είναι η **γλυκερόλη** και ένα αλάτι , από τα οποία παίρνουμε το πραγματικό σαπούνι .

Χρησιμοποιώντας υδροξείδιο του καλίου παράγουμε υγρά σαπούνια

...

...
Χρησιμοποιώντας υδροξείδιο του νατρίου παράγουμε στερεά σαπούνια

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΣΑΠΟΥΝΙΟΥ

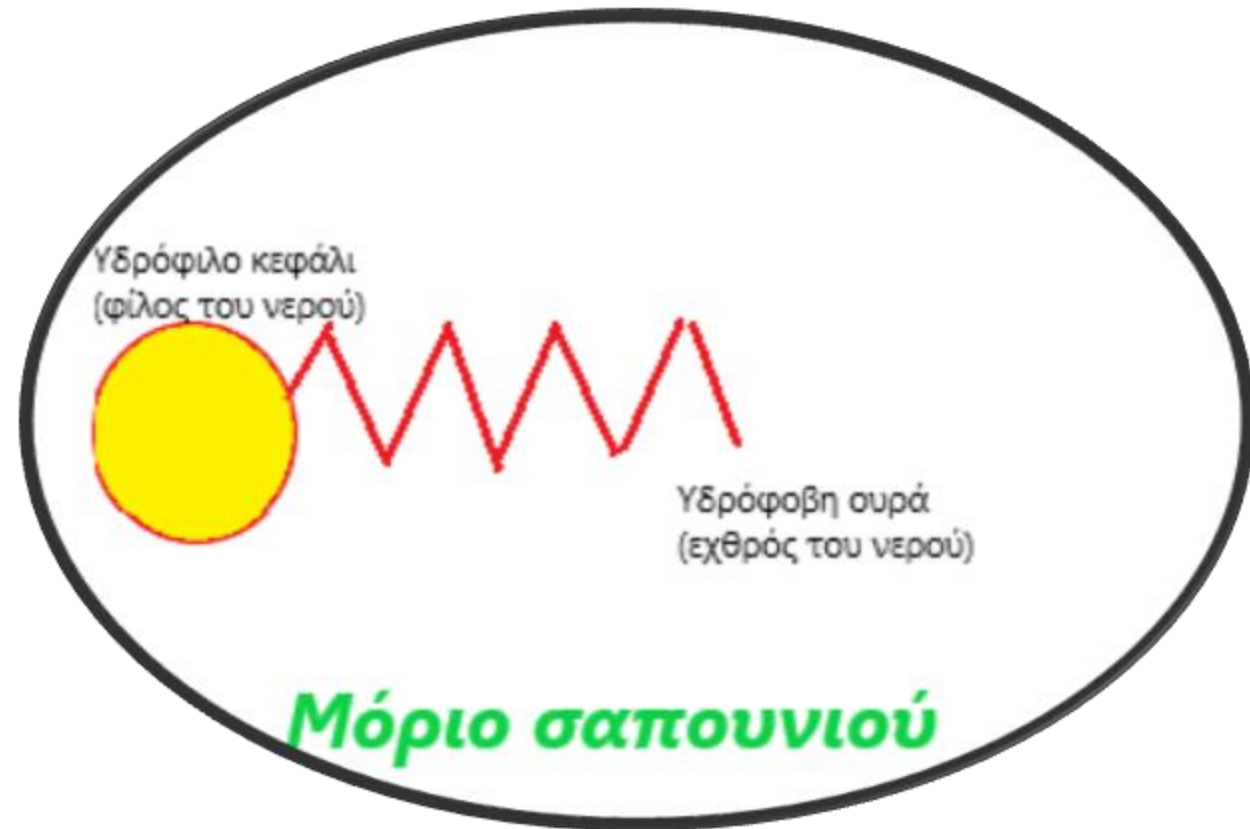
Το υδροξείδιο του νατρίου και το υδροξείδιο του καλίου περιέχονται στην **αλισίβα** , μια υγρή ουσία που εξάγεται από την **τέφρα** , την οποία τα παλιά τα χρόνια χρησιμοποιούσαν για τη βιοτεχνική παραγωγή του σαπουνιού . Για να την αποκτήσουν , έκαναν ανάμιξη τέφρας και νερού σε μεγάλα καζάνια και τα έβαζαν να σιγοβράσουν . Όταν κρύωνε το μίγμα , το φιλτράριζαν με ένα κομμάτι βαμβακερό ύφασμα που κρατούσε την τέφρα, στην συνέχεια το έχυναν και το διατηρούσαν σε κατάλληλα δοχεία . Προσθέτοντας μια ελαιώη ουσία , συνήθως ελαιόλαδο ή ζωικό λίπος αποκτούσαν το σαπούνι.

Η στάχτη που προέρχεται από την καύση του ξύλου είναι πλούσια πλούσια σε νάτριο και κάλιο , βασικά στοιχεία για την έναρξη της διαδικασίας της σαπυνοποίησης.

ΟΛΟΙ ΚΑΘΑΡΟΙ ΜΕ ΤΟ ΣΑΠΟΥΝΙ!

Γιατί χρειάζεται πραγματικά το σαπούνι ; Μόνο για να αρωματίσουμε το δέρμα μας και να είναι πιο ευχάριστο στην όσφρηση αφού το πλύναμε με νερό; Η απάντηση είναι ΟΧΙ. Πράγματι το νερό μόνο του δεν είναι επαρκές για πλύσιμο . Για παράδειγμα , όταν έχουμε τα χέρια μας πολύ λερωμένα , χρειάζεται μία πράξη πιο δραστήρια , διότι οι ουσίες που αποτελούν τη βρωμιά είναι **λιπαρές** . Το νερό όπως ίσως ξέρεις , δεν τα πάει καλά με τα λίπη : << γλιστρα >> πάνω σ'αυτά χωρίς να τα παρασύρει. Για να φέρουμε πιο κοντά αυτές τις δύο <<εχθρικές>> ουσίες έρχεται μία τρίτη που κάνει τον μεσολαβητή : **το σαπούνι !** Αυτό το τρίτο προνοιακό στοιχείο , είναι φτιαγμένο από ειδικά μόρια προικισμένα από μία **ουρά** που <<εγκλωβίζει >> την βρωμιά και από ένα **κεφάλι** που αντιθέτως , δένεται με το νερό και παρασύρει με το <<πλύσιμο>> όλες τις βρομιές !

Ακόμη και τα απορρυπαντικά λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο , γι` αυτό καταφέρνουν να εξαλείφουν τους λεκέδες από τα ρούχα .

Επίθεση στη βρωμιά !

Παρότι το σαπούνι έχει μία αβλαβή και απαλή εμφάνιση είναι εμπειρογνώμονας στις στρατηγικές επιθέσεις . Ο εχθρός για πολιορκία είναι πάντα ο ίδιος : η βρωμιά ! Όταν την εντοπίσει , τα εχθρικά σωματίδια περικυκλώνονται από ένα τάγμα μορίων του σαπουνού , που τοποθετούν με το κεφάλι (φίλος του νερού) προς τα έξω με την ουρά σε επαφή με τη βρωμιά . Σχηματίζεται ένας μικρός κόκκος , δηλαδή ένα είδος φυλακής που παγιδεύει στο εσωτερικό του την ξένη ουσία . Ερχόμενοι σε επαφή με το νερό , οι μικροί κόκκοι διαλύονται και η παγίδα γίνεται <<θανάσιμη>> για την βρωμιά:Νίκη!

Όλοι μας ξέρουμε τη λέξη σαπούνι , αλλα ξέρουμε τι είναι το σαπούνι ; Εδώ θα τα μάθεις όλα , τι είναι το σαπούνι ; σε τι χρησιμεύει ; πως φτιάχνεται ποια είναι η ιστορία του ; Όλα θα τα μάθεις εδώ μέσα σε **13** σελίδες !

